

MAQSUD SHAYXZODANING ADABIY-ESTETIK QARASHLARI

Toshkent Davlat Transport Universiteti

Xayriyev Xayriddin Sirojiddin o'g'li

xayriddinxayriyev10@gmail.com

+998932790455

Annotatsiya: Maqsud Shayxzoda XX asr o'zbek adabiyotining yetuk namoyandalaridan biri bo'lib, uning adabiy-estetik qarashlari milliy uyg'onish, tarixiy xotira va insoniy qadriyatlarni yuksak darajada ifodalashga qaratilgan. U o'z asarlarida adabiyotning ijtimoiy vazifasini yuksak baholab, inson ruhiyati, tarixiy voqealar va milliy ongni shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratgan. Shayxzoda adabiyotda realizm va romantizm yo'nalishlarini uyg'unlashtirib, badiiy obrazlarni teran falsafiy mushohadalar bilan boyitgan. Ushbu maqolada Shayxzodaning adabiy-estetik qarashlari, uning she'riyat va dramaturgiyadagi yondashuvlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

MAQSUD SHAYXZODA'S LITERARY AND AESTHETIC VIEWS

Abstract; Maqsud Shayxzoda is one of the leading figures of 20th-century Uzbek literature, and his literary and aesthetic views are focused on expressing national awakening, historical memory, and human values at the highest level. He highly valued the social role of literature, paying special attention to human psychology, historical events, and the formation of national consciousness. Shayxzoda combined realism and romanticism in literature, enriching artistic imagery with deep philosophical reflections. This article scientifically analyzes Shayxzoda's literary and aesthetic views and his approaches in poetry and drama.

ЛИТЕРАТУРНО-ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ МАКСУДА ШАЙХЗОДЫ

Аннотация: Максуд Шайхзода – один из выдающихся представителей узбекской литературы XX века, чьи литературно-эстетические взгляды направлены на выражение национального пробуждения, исторической памяти и человеческих ценностей на высоком уровне. Он высоко оценивал социальную роль литературы, уделяя особое внимание психологии человека, историческим событиям и формированию национального сознания. Шайхзода сочетал реализм и романтизм в литературе, обогащая художественные образы глубокими философскими размышлениями. В данной статье научно анализируются литературно-эстетические взгляды Шайхзоды и его подходы в поэзии и драматургии.

Kalit soʻzlar: Adabiy-estetik qarashlar, Maqsud Shayxzoda, milliy uygʻonish, tarixiy xotira, insoniy qadriyatlar, realizm, romantizm, dramaturgiya, falsafiy mushohada, badiiy obraz.

Keywords: Literary and aesthetic views, Maqsud Shayxzoda, national awakening, historical memory, human values, realism, romanticism, drama, philosophical reflection, artistic imagery.

Ключевые слова: Литературно-эстетические взгляды, Максуд Шайхзода, национальное пробуждение, историческая память, человеческие ценности, реализм, романтизм, драматургия, философское размышление, художественный образ.

Kirish.

Maqsud Shayxzoda XX asr oʻzbek adabiyotining yetakchi vakillaridan boʻlib, uning adabiy-estetik qarashlari milliy uygʻonish gʻoyalari bilan chambarchas bogʻliqdir. Adabiyotning insoniyat hayotidagi oʻrnini yuksak baholagan ijodkor sifatida u sanʼatning jamiyatdagi taʼsirchan kuchi haqida oʻz falsafiy qarashlarini bildirgan.

Shayxzodaning adabiy-estetik qarashlari avvalo uning she'riyati, dramaturgiyasi va adabiy-tanqidiy maqolalarida o'z aksini topgan. Shoir va dramaturg sifatida u milliy tarixni, xalq qismatini va ijtimoiy haqiqatni badiiy tasvir etishga intilgan. U o'z asarlarida tarixiy voqealar orqali milliy ong va o'zlikni anglashga alohida e'tibor qaratgan. Uning asarlarida realizm va romantizm uyg'unlashgan bo'lib, insoniy taqdir, adolat va erkinlik kabi mavzular chuqur tahlil qilingan.

Shayxzodaning asarlari adabiyotning nafaqat estetik, balki ijtimoiy mas'uliyatini ham ko'rsatib beradi. U tarixiy shaxslarni obrazlar orqali jonlantirish, inson ruhiyati va jamiyatdagi muammolarni badiiy ifodalash orqali adabiyotning ta'sir kuchini oshirishga harakat qilgan. Ushbu maqolada Shayxzodaning adabiy-estetik qarashlari, uning asarlaridagi asosiy falsafiy g'oyalar va badiiy uslublar ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Asosiy qism.

Shayxzodaning badiiy-estetik yondashuvi: Shayxzoda o'z ijodida adabiyotning insoniy va milliy qadriyatlarni tarbiyalovchi kuch sifatidagi rolini ta'kidlagan. Uning asarlarida milliy uyg'onish g'oyalari kuchli namoyon bo'lib, adabiyot jamiyatning ma'naviy o'sishida muhim omil sifatida talqin qilingan. Uning dramaturgiyasida tarixiy shaxslar va voqealar keng yoritilib, milliy qahramonlar timsoli orqali milliy ruh va istiqlol g'oyasi ilgari surilgan. "Jaloliddin Manguberdi" va "Mirzo Ulug'bek" kabi dramalarida adolat, davlat boshqaruvi va ilm-fanning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni yuksak badiiy mahorat bilan ifodalangan. Shayxzodaning she'riyati ham estetik jihatdan yuksak darajada bo'lib, u inson ruhiyati, sevgisi, dard-u hasrati va orzu-umidlarini falsafiy teranlik bilan tasvirlay olgan. U o'z she'rlarida xalqning kechinmalarini, milliy ong va ma'naviyat masalalarini o'ta nozik va badiiy mahorat bilan yoritgan.

Shayxzoda asarlarida milliy ruh va istiqlol g'oyasi: Shayxzoda ijodining muhim jihatlaridan biri milliy ruh va istiqlol g'oyalarining chuqur ifodalanishidir. U adabiy

asarlar orqali o'zbek xalqining tarixiy o'tmishiga hurmat bilan qarash, milliy qadriyatlarni ulug'lash va istiqlool g'oyasini tarannum etish orqali mustamlaka davrining mafkuraviy cheklovlariga qaramay, milliy ongni shakllantirishga harakat qilgan.

Uning ijodida milliy uyg'onish harakati bilan bog'liq g'oyalar yetakchi o'rin tutgan bo'lib, ayniqsa, tarixiy dramalarida milliy o'zlik, jasorat va vatanparvarlik kabi mavzular chuqur yoritilgan.

Xulosa.

Maqsud Shayxzodaning adabiy-estetik qarashlari adabiyotning insoniyat va millat taqdiridagi o'rnini chuqur anglashga asoslangan. U tarixiy voqealar va milliy qadriyatlarni adabiyot orqali jonlantirib, milliy ongni uyg'otish va istiqlool g'oyalarini targ'ib qilishga xizmat qilgan. Uning adabiy merosi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, o'zbek adabiyotining ajralmas qismi sifatida baholanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Yoqubov O. "Maqsud Shayxzoda: hayoti va ijodi". Toshkent: Fan, 1995.
2. Karimov G. "O'zbek adabiyotida estetik qarashlar". Toshkent: Ma'naviyat, 2010.
3. Rashidov S. "Milliy uyg'onish va adabiyot". Toshkent: Fan, 2015.
4. Qodirov U. "Shayxzoda dramaturgiyasi". Toshkent: Akademnashr, 2020.
5. Hamidov I. "O'zbek she'riyatida falsafa". Toshkent: Universitet, 2018.